

DOI: <http://dx.doi.org/10.29217/uujss.11>
Bu makale benzerlik taramasına tabi tutulmuştur.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SİHİRLİ AHLAK DEĞNEĞİ

Ayşe Rabia BAŞARAN UĞUR*
Gülay BEDİR**

Özet

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin, toplumda ahlaki davranışları artırmaya yönelik önerilerini tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu Kahramanmaraş ili Merkez ilçelerde bulunan ortaokullarda 2015-2016 yılında eğitim ve öğretime devam eden 5, 6, 7 ve 8. sınıf toplam 474 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Öğrenciler tarafından ortak olarak değinilen kavramlar arasında barış tohumu, barış sağlama, şiddet önleme, savaş önleme, kardeş ülkeler, barışçıl dünya ve terörü yok etme yer almaktadır. Beşinci sınıf öğrencileri en fazla çikolata, güneş, barış tohumu; altıncı sınıf öğrencileri sevgi iksiri, su şebekesi, barışı sağlama; yedinci sınıf öğrencileri iyilik dünyası, barışçıl dünya, kadına şiddeti önleme, kardeş ülkeler; sekizinci sınıf öğrencileri ise en fazla savaşı önleme, barışçıl dünya, dizileri kaldırma, zaman makinesi, teknolojiyi durdurma kodlarına değinmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, Ahlak Eğitimi, Ahlaki Davranış, Ortaokul Öğrencileri, Sihirli Değnek

SECONDARY SCHOOL STUDENTS' MAGIC MORAL WAND

Abstract

This study aims to determine the suggestions that 5th, 6th, 7th, and 8th graders attending secondary schools located within the province of Kahramanmaraş during the academic year of 2015-2016 have to improve the moral behaviors displayed by people. In this regard, totally 474 students studying at secondary schools participated in this study. This is a qualitative study, and it has employed phenomenology design. Semi-structured interview is used to collect the data. The data analyzed by content analysis method. The codes that students used are as follows: 5th graders used chocolate, sun, and seeds of peace; 6th graders, potion of love, water network, peace settlement, and equalizing; 7th graders world of goodness, peaceful world, preventing violence against women, brother countries, and right way; 8th graders stopping war, peaceful world, banning TV series, time machine, and stopping technology.

Keywords: Moral, Moral Education, Moral Behaviour, Secondary School Students, Magic Wand

Giriş

Toplumu oluşturan bireyler, toplumun özelliklerine uygun olarak hangi davranışın iyi ya da kötü olduğunu, hangi davranışların doğru ya da yanlış olduğunu yaşadığı çevreden, ailelerinden ve akran gruplarından belli bir dönem sonunda ise kendilerini, çevrelerini sorgulayarak öğrenir. Ahlak kavramı dünyaya geldiğimiz andan itibaren, hayatımızın her

* Arş. Gör. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi ABD, rbasaran@ksu.edu.tr

** Doç. Dr. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, gbedir@ksu.edu.tr

anında varlığını devam ettirmektedir ve yaşamımızın her döneminde kurallar ve değerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ahlak kavramının literatüre bakıldığında birçok karşılığının yer aldığı görülmektedir. Farklı tanımlar karşımıza çıksa da genel olarak ahlakla ilgili olarak anlatılmak istenilen düşünceler benzerlik göstermektedir. Türkçe’de ahlak kavramı, Latince moral sözcüğünün karşılığı, Arapça’dan ise dilimize giren hulk sözcüğünden türemiştir. Huy, karakter, mizaç anlamlarına gelen ahlak, insanda yerleşmiş bulunan karakter yapısını ifade etmektedir (Cevizci, 2002). Durkheim’e göre ahlak demek görev demektir. Görev ise daha önceden belirlenmiş bir davranıştır (Durkheim, 2010). Bu davranışlar toplumun uygun gördüğü normların bir bütünüdür. Bir başka tanıma göre ise ahlak, toplum içinde bireylerin iyiye ve kötüye aynı anda doğruya ve yanlışa ilişkin davranış biçimleri ve kurallardır. Aydın’a (2011) göre ahlak, toplum tarafından belirlenmiş düşünce, inanç, töre, gelenek ve görenekler, buyruk ve yasaklara göre düzenlenmiş yaşam biçimidir. Ayrıca ahlak, toplum üyelerinin davranışlarının hangilerinin kötü hangilerinin iyi olduğunu göstermekte (MEB, 2007) ve toplumdaki bireylerin güvenlik, huzur ve mutluluk içinde yaşamalarına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle toplumun barış ve huzuru için insanların ahlaklı olup olmamaları önemlidir (Şengün, 2007). Ahlak, bireyler ve toplumsal açıdan birbirinden farklılık gösterir. Bireyin neyin ahlaklı olduğu, neyin ahlak dışı olduğuna dayalı değerlendirmesi onların kendi dinsel inançlarından ve güdülerinden kaynaklanmaktadır (Kallaus ve Keeling, 1992).

Ahlak eğitiminin bireylerin hem kendini hem de dünyayı tanıma noktasında katkıları önemli bir yere sahiptir. Ahlak eğitimi kişiye kendisini tanıma ve değerlendirme imkanı sağlarken, diğer taraftan da içinde yaşadığı çevreyi ve dünyayı tanıma, anlama, onunla bütünleşme açısından katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda ahlak eğitimi, kişinin toplum değerlerini ve kültürünü kazanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Bahçekapılı, 2011). Ahlak eğitiminin amacı bireyin ahlaki bir kişilik geliştirmesinin sağlanmasıdır. Bireyin ahlaki özelliklerle donanık olması bireysel ahlakın hedefi olup ahlak eğitimi ile kazandırılır (Aydın, 2003). Ahlak eğitimi aynı zamanda insanların ahlaksal değerleri benimsemesi, eylem haline dönüştürmesi için uygulamalar ve kuramsal temeller üzerine çalışır (Yılmaz, 2001). Farabi, ahlakın eğitimle değişebileceği ve iyileşebileceği düşüncesindedir. Çünkü ona göre eğitimin amacı iyi fiillerin alışkanlık haline getirilmesidir. Bunun için eğitimde söz ve örnek olma yöntemi kullanılmalıdır (Arabacı ve Akgül, 2003). Türkiye’de ahlak eğitimi, ‘Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi’ dersi kapsamında verilmektedir. Temel bilgiler içeren bu derste bilgiler teorik olarak yer almaktadır. Öğrencilerin aldığı teorik bilgileri davranışa dönüştürülmesinde ve içselleştirmelerinde olanak verecek etkinlikler bulunmamaktadır. Öğrencilerin yaşantıları sonucu sahip oldukları deneyimler, ahlaki benliklerinin ve tutumlarının oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda çocuklara verilen eğitim kadar ahlak eğitimi de yadsınamayacak kadar önemlidir. Çünkü bireyler, küçük yaşta öğrendikleri ve sahip oldukları alışkanlıkları iyi ve kötü yönleriyle benimseyerek karakterini oluştururlar.

Küreselleşen bir dünyada giderek artan suç oranları, aile içi şiddetin artması, karşılaşılan sosyal problemler, insanların birbirine karşı olan acımasız tutumları, mevcut olan toplum kurallarını göz ardı etmeye başlaması ve çocukların bu bahsedilen durumlarla yüz yüze gelmesi ahlak eğitiminin önemini daha da artırmıştır. Öğrencilerin zihinlerinde oluşan ahlak kavramına ait imajlar, onların dünyaya, hayata bakış açılarını da yansıttacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Kahramanmaraş ili Merkez ilçelerde bulunan ortaokullarda 2015-2016 yılında eğitim ve öğretime devam eden 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin insanların ahlaki davranışlarını artırmak için önerilerini tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nitel bir araştırmadır ve nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan olgubilim deseninde hazırlanmıştır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, durumlar, kavramlar, algılar ve yönelimler gibi çeşitli biçimlerde de karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Olgubilim deseni, aslında bildiğimiz fakat açıklamada bulunurken bilimsel bulgulara dayalı olarak net söylemler üretmediğimiz olguları derinlemesine inceleme fırsatı sunan, ayrıca zengin söylemler oluşturarak yorumlamalarda bulunma olanağı tanıyan bir araştırma desendir (Yaman, 2010a). Olgubilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bunun yanında verilerden ortaya çıkan temalar çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada da, ortaya çıkan temalar açıklanıp yorumlanmış ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında, olguyu açıklayacak kişilerin dikkatli bir şekilde seçilmesi ve olguyu yansıtabilecek olan birincil kişilerle çalışılması gerekmektedir (Creswell, 2007; Patton, 2002). Araştırmada çalışma grubunun seçimi amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile seçilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemleri olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olan ve tam anlamıyla nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkan bir yöntemdir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmakta, zaman ve maliyetten tasarruf etmeye yardımcı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 135). Bu bağlamda çalışmaya Kahramanmaraş ili merkez ilçelerde Mili Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olan ortaokullarda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri katılmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun demografik özellikleri

Sınıf Düzeyi	Kız		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
5. Sınıf	57	48,7	60	51,3	117	24,7
6. Sınıf	62	52,5	56	47,5	118	24,9
7. Sınıf	59	48,4	63	51,6	122	25,7
8. Sınıf	60	51,3	57	48,7	117	24,7
Toplam	238		236		474	100

Yukarıda yer alan Tablo.1'de çalışmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sayısı ve yüzde değerleri verilmektedir. Çalışmaya 238 kız ve 236 erkek öğrenci olmak üzere toplam 474 öğrenci katılmıştır. Yukarıdaki tablo incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin %24,7'si 5. sınıf, %24,9'u 6. sınıf, %25,7'si 7. sınıf ve %24,7'si 8. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. 5. sınıf öğrencilerinin %48,7'si kız, %51,3'ü ise erkek öğrenci, 6. sınıf öğrencilerinin %52,5'i kız, %47,5'i erkek, 7. sınıf öğrencilerinin %48,4'ü kız, %51,6'sı erkek öğrenci, 8. sınıf öğrencilerinin ise % 51,3'ü kız, %48,7'si erkek öğrencidir.

Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmada yöntemlerinde kullanılan teknikler; gözlem, görüşme (yapılandırılmamış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmış) ve doküman analizidir (Karasar, 2002). Bu araştırmada veri toplama tekniği olarak öğrencilerin kendilerini daha kolay ifade edebilmesi için araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme yöntemi ile katılımcıların herhangi bir konu hakkındaki bakış açıları ve düşünceleri, durumlar karşısındaki tavırları kendi ifadeleri ışığında belirlenmeye çalışılır. Bu bağlamda görüşme yöntemi, yaklaşımların, düşüncelerin, davranışların nedenleri, nasıl ve ne gibi durumlarda değişim gösterebilecekleri hakkında araştırmacıya daha ayrıntılı bir şekilde bilgi edinme olanağı sağlar (Ferrarotti, 1981; Akt. Seidman, 2006: 10).

Çalışmada veriler hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından alan yazın tarandıktan sonra oluşturulan görüşme formunun geçerlik kanıtları uzman kanısı ile elde edilmiştir. Hazırlanan görüşme soruları, 2 eğitim uzmanı, 1 öğretmen, 1 Bilim Sanat Merkezi'nde görev yapan uzman tarafından incelenerek öneriler çerçevesinde görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda öğrencilere "Elinizde sihirli bir değnek olsa insanların ahlaki davranışlarını artırmak için neler yapardınız?" sorusu yöneltilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Araştırmaya katılan kişilerin tanımlanması, çalışmada yer alan kavramların tanımlanması, verilerin toplanması, analizi ve yorumu gibi bilgilerin verilmesi ve çalışmanın aşamalarının belirtilmesi dış güvenirlığe ilişkin ölçütlerdir. Elde edilen verilerin doğrudan verilmesi, araştırma sonucu elde edilen bulguların uzman kişiler tarafından teyit edilmesi, veri analizlerinin kavramsal çerçeveye bağlı olarak yapılması iç güvenirlığe ait ölçütlerdir (Dey, 1993; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011:255) ve çalışmada bu ölçütler dikkate alınmıştır. Uzman görüşünde, elde edilen veriler 1 alan uzmanı ve 1 öğretmene verilmiş, onlardan kodların belirlenmesi istenmiştir. Çalışmada ortaya çıkan kodlar ile uzmanlarca elde edilen kodların benzer olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada açık uçlu soruların sorularak, esnek davranılması, görüşmelerin yüz yüze yapılması, bazı verilerin doğrudan alıntılarla ifade edilmesi çalışmanın geçerliği adına önemli ölçütlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinin aktarılmasında öğrencilere 1'den 474'e kadar sayılar verilmiştir. Kız öğrenciler çift sayılarla, erkek öğrenciler ise tek sayılarla belirtilmiştir. [Kız Öğrenci (Ö₇₈), (Ö₂), (Ö₁₈₆); Erkek öğrenci (Ö₁₉), (Ö₄₇₁), (Ö₃₈₇)...]. Bu aşamadan sonra ise öğrencilerin kurdukları cümlelerden genel ifadeler tablolar haline getirilerek özetlenmiştir. Özetleme sonunda öğrencilerin düşünceleri kodlar halinde tanımlanmış ve aynı kodlar bir araya getirilmiştir. Her araştırma sorusu için belirlenen kodlar tablo haline getirilmiş ve tablolara ait yorumlamalara yer verilerek raporlaştırma aşaması gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırma kapsamında araştırmaların yapılacağı okullar belirlenmiş, nitel geçerlik ve güvenirlilik çalışması yapılarak araştırmaya ait veriler, 08/02/2016 ve 30/04/2016 tarihleri arasında toplanmıştır. Rastgele belirlenen öğrencilerle görüşme yapılmadan önce bu çalışmanın amacı öğrencilere açıklanmış ve öğrenciler bilgilendirilmiştir. Ayrıca uygulama başlamadan önce öğrencilere görüşme formundaki soruyu samimi, içten ve gerçek düşüncelerini ifade edecek bir şekilde cevaplamalarının araştırmanın amacına ulaşması açısından önemli olduğu ifade edilmiştir. Görüşme yoluyla toplanan verilerin çözümlemesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, elde edilen bulguların, düzenlenmiş, yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmak için yapılır ve bireylerin

görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilir. İçerik analizi, verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir. Önceden belirgin olmayan tema ve boyutların ortaya çıkarılmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 256).

Bulgular

Bu bölümde, ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre insanların ahlaki davranışlarını artırmaya yönelik geliştirdikleri önerileri yer almaktadır.

Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sihirli Ahlak Değneği

5. sınıf öğrencilerinin konu ile ilgili düşünceleri analiz edildiğinde ortaya çıkan kodlar frekans büyüklüğüne göre aşağıda sıralanmaktadır. Öğrenciler düşüncelerini frekans büyüklüklerine göre (f=11) çikolata, (f=6) su şebekesi, (f=5) güneş, (f=4) barış tohumu, (f=1) gökkuşağı, (f=1) yaşlanmama iksiri, (f=1) huzur koltuğu, (f=1) gerçekleşen masallar, (f=1) uzaktan kumanda, (f=1) karla karışık yağmur, (f=1) dürüstlük esnemesi, (f=1) sihirli elbise, (f=1) şerbet, (f=1) sevgi havası, (f=1) pişmaniye, (f=1) yardım severlik aynası, (f=1) para ağacı, (f=1) bankamatik, (f=1) damacana, (f=1) uzaya çıkma, (f=1) ev sahibi olma, (f=1) ateşe yaklaşma, (f=1) ölümsüz insan, (f=1) gofret, (f=1) hipnoz, (f=1) şimşek, (f=1) akıllı tahta, (f=1) robot, (f=1) ışınlanma, (f=1) güzel rüyalar, (f=1) acı biber, (f=1) terazi, (f=1) zaman yolculuğu, (f=1) kalp ısıtan güneş, (f=1) cenneti görme kodları ile ifade etmektedir.

(Ö₅) “Elimde sihirli bir değnek olsa, kötülerin pişman olması için özel pişmaniyeler hazırlardım. onu yiyenler yaptıkları yanlış davranışlar için pişman olurlardı. Böylelikle iyi olurlardı...”

(Ö₈₆) “Elimde sihirli bir değnek olsa paraya ihtiyacı olanlar için para ağacı yapardım. Elma gibi para ağaçta yetişirdi hiç bitmezdi. İhtiyacı olanlarda o ağaçtaki paraları toplardı. Böyle olunca hırsızlık kalmazdı...”

(Ö₁₄) “Elime bir sihirli değnek olsa, bütün insanlara eşit para veren bankamatik yapardım. Zengin fakir ayrımı olmazdı. Herkes eşit olurdu. ...”

(Ö₁₁₀) “Elimde sihirli değneğim olsa, Akıllı tahtalara akıl koyardım. Bütün öğrenciler akıllı tahtaya bakarak akıllı olurdu. Öğretmenleri üzmez, o şekilde yetişirdi ...”

(Ö₅₇) “Elimde sihirli bir değnek olsa su iksiri hazırlar şebekelere dökerdim. Ahlaklı olmayan insanlar suyu içtiklerinde sonsuza kadar uyurdu. İyi olduklarında uyanırlardı...”

(Ö₁₈) “Elimde sihirli bir değnek olsa, damacanelerin içine iyilik koyardım. Susuz kimse yaşayamayacağı için kötülerde su içer ve dünyada kötü kalmazdı...”

(Ö₄₇) “Elimde sihirli bir değnek olsa, Sebzelerin tohumuna barış koyardım. Sebzeler büyüdükçe ve insanlar onları yedikçe savaş biterdi...”

(Ö₃₉) “...karla karışık yağmur yağdırırdım. Karın içine iyilik, yağmurun içine temizlik koyardım...”

(Ö₅₆) “Elimde sihirli bir değnek olsa, dürüstlük esnemesi yapardım. Biri esnemeye başlayınca başkası da esner. Esnemenin içine dürüstlük koyardım. Her esneyen dürüst olurdu ...”

Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Sihirli Değneği

6. sınıf öğrencilerinin konu ile ilgili düşünceleri analiz edildiğinde ortaya çıkan kodlar frekans büyüklüğüne göre aşağıda ifade edilmektedir.

Öğrenciler sihirli değnekle yapmak istediklerini (f=12) sevgi iksiri, (f= 9) su şebekesi, (f=8) barış sağlama, (f=3) zaman makinesi, (f=4) eşitlik sağlama, (f=1) paylaşım geni, (f=1) saygı aşısı, (f=1) kalp yıkama, (f=1) teknolojiyi yok etme, (f=1) şiddet önleme, (f=1) çikolata, (f=1) paylaşım pastası, (f=1) ağaç ev, (f=1) doğruluk sakızı, (f=1) Robin Hood, (f=1) dost tost, (f=1) zengin fakir değişimi, (f=1) hayaller gerçek olsa, (f=1) temiz kalp, (f=1) eşitlik terazisi, (f=1) tok insanlar, (f=1) kırılmaz kalem, (f=1) yönetimsiz yaşam, (f=1) yardımlaşma kanunu, (f=1) savaşı önleme, (f=1) gözyaşı yok etme, (f=1) bulaşıcı gülümseme, (f=1) Müslümanlığı yayma, (f=1) küslüğü yok etme, (f=1) Kur'an-ı Kerim ezberleme, (f=1) yalan yılanları, (f=1) mutluluk sağlama, (f=1) hayalleri gerçekleştirme, (f=1) takas, (f=1) arabaları yok etme, (f=1) büyümeyen insan, (f=) güzel şarkılar, (f=1) iyilik yağmuru, (f=1) ahireti izleme, (f=1) açlığı yok etme, (f=1) Korkusuz sokaklar, (f=1) hava değişimi, (f=1) Peygamberimiz rüyamızda, (f=1) yaratıcı yolunda olma, (f=1) küfür uyarıcı alet şeklinde belirtmiştir.

(Ö₁₂₅) “...ağaçlar bizim yaşama kaynağımız. Kimsesizlere ağaç ev yapardım. Onlarda kötü şeyler yapmak yerinde bu ağaç evlerde kalırlardı. Acıkınca o ağacın meyvelerini yerdi...”

(Ö₁₆₇) “...her bebek doğduğunda aşı olur. Bebekken herkes iyidir. Büyüdükçe kötüleşir. Eğer bebekken onların aşının içine saygı koyarsak hep saygılı kalırlar. bu yüzden elimde bir sihirli değnek olsa saygı aşısı yapardım...”

(Ö₁₁₄) “...Robin Hood’u insan yapardım. Zenginlerden alıp fakirlere vermesi için...”

(Ö₁₈₇) “...insanlar çok ağlamaya başladı. İnsanların ağlamasına üzülüyorum. Elimde sihirli bir değnek olsa bulaşıcı gülümseme yapardım. Bir kişi gülümsediğinde herkes gülümserdi. Kötülük kalmazdı gülümseyen insan mutlu insandır. İçinde kötülük olmaz...”

(Ö₁₂₇) “...hepimizin genleri var. Bu genler bizi oluşturuyor. Sihirli değneğimle paylaşım geni ürettirdim. Bu gen sayesinde insanlar birbirine yardım ederek, paylaşarak yaşadılar. Bu sayede de hırsızlık biterdi...”

(Ö₁₅₈) “...Ev istiyorsa bir insan, evin karşılığında herkese saygılı olmasını isterdim. İş istiyorsa, küfür etmemesini isterdim. Para istiyorsa, Yardımlaşmasını isterdim. Verdiğim şeylerin karşılığını bu şekilde alırdım...”

(Ö₁₃₆) “...zengin insanları fakir yapardım. Fakir insanların neler yaşadıklarını gösterirdim. Ne hissettiklerini anlarılardı. Sihirli değnekler bunu yaptığımızda bencillik diye bir şey kalmazdı...”

Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Sihirli Değneği

7. sınıf öğrencilerin elinde bir sihirli değneği olsa insanların ahlaklarını en üst seviyeye getirmek için yapmak istediklerini (f=27) iyilik dünyası, (f=20) barışçıl dünya, (f=16) Savaş önleme, (f=8) kardeş ülkeler, (f=6) Müslümanlığı yayma, (f=4) doğru yol, (f=3) kötü alışkanlıklardan uzak durma, (f=3) kadına şiddeti önleme, (f=2) iyi kalma, (f=2) yalanı yok etme, (f=2) her yer okul, (f=2) din yolu, (f=2) zaman yolculuğu, (f=1) dedi kodu yok etme, (f=1) hoşgörü yayma, (f=1) iyilik cezaları, (f=1) kötü söz engelleme, (f=1) kötülükten uzak durma, (f=1) Allah inancı sağlama, (f=1) tecavüzü yok etme, (f=1) cami yaşamı, (f=1)

eşit hayatlar, (f=1) dürüst yaşam, (f=1) doğru dua, (f=1) fakirliği yok etme, (f=1) insanları koruma kalkanı, (f=1) küfür savar, (f=1) beyin yenileme, (f=1) evsiz hayvan, (f=1) gözetleme kulesi, (f=1) saygı öğretimi, (f=1) çocuk esirgeme kurumu, (f=1) imanlı hayat, (f=1) özür butonu, (f=1) ücretsiz Kabe yolculuğu, (f=1) can koruma, (f=1) kalp gözü açma, (f=1) dizileri kaldırma şeklinde ifade edilmektedir.

Çalışmada yer alan 7. sınıf öğrencilerinden bazıları düşüncelerini aşağıdaki gibi ifade etmektedir.

(Ö₂₄₁) “Elimde sihirli bir değnek olsa, insanların gerçeği görmelerini sağlardım. İnsanların kalp gözleri kapalı. Eğer kalp gözleri açık olsa insanlar her şeyi gerçeklikleriyle görür. Bundan dolayı Kötülük, ahlaksızlıklar kalmazdı. Kalp gözlerini açarsam dünya ahlaklı bir hale gelirdi...”

(Ö₃₁₆) “...iyilik cezaları yapardım. Her kötü davranışta, hatada bulunanları 100 iyilik yapma için cezalandırırdım. Hırsızlık yapan biri alın teriyle 100 gün bir yerde çalışırdı ve aldığı parayı ihtiyacı olanlara verirdi ...”

(Ö₃₃₁) “...çocuk esirgeme kurumu diye bir yerin varlığını kaldırardım. Orada iyi çocuklar yetişiyor. Ama yalnız oldukları için sevgisiz şefkatiz büyüyor. Aile özlemi duyuyor. Diğer çocuklara özeniyor. Belki de bu yüzden bazı hatalar yapıyorlar. Eğer böyle bir kurum olmazsa öncelikler aileler çocuklarını sokağa atmamış kötülük yapmamış olur. Çocuklarda başıboş kalmaz ...”

(Ö₂₇₁) “...elimde sihirli değneğim olsa, insanların beyinlerini yenilerdim. İnsanlar masum doğar. Sonra yaşadıkları çevreden, komşulardan, akrabalarından etkilenerken zamanla yanlış davranışlarda bulunur. İnsanlar kötülük yapmaya başladıklarında, beyinlerini kötülüklerden arındırırdım. ahlaksız davranışları yok ederdim ve böylelikle insanlar ilk doğduğu gün gibi masum kalırdı ...”

(Ö₂₆₂) “Elimde sihirli bir değneğim olsa insanları dışarıdaki tehlikelerden korumak için koruma kalkanı yapardım. Bu sayede kızlar bile gece dışarıda korkmadan dolaşabilirdi. Kızların ailelerinin akli dışarı çıktıklarında onlarda kalmazdı. Korkmadan hayatlarını istedikleri gibi yaşarlardı...”

Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sihirli Değneği

Öğrencilerin elinde bir sihirli değneği olsa insanların ahlaklarını en üst seviyeye getirmek için yapmak istediklerini (f=21) savaş önleme, (f=19) barışçıl dünya, (f=11) dizileri kaldırma, (f=9) Müslümanlığı yayma, (f=5) silahları yok etme, (f=4) zaman makinesi, (f=3) iyilik insanları, (f=3) teknolojiyi durdurma, (f=3) sevgi yayılması, (f=2) kalp gözü açma, (f=2) melekleri görünür kılma, (f=2) düşünceleri gerçekleştirme, (f=1) zorunlu iyilik, (f=1) Kötülük arıtma tesisi, (f=1) farkındalık kurumları, (f=1) iyi huylu tümör, (f=1) beyin nakli, (f=1) yasaklamalar, (f=1) imana davet festivali, (f=1) dizileri kaldırma, (f=1) ibadete yönlendirme, (f=1) İslam bilinci, (f=1) zorunlu ahlak dersi, (f=1) terbiye düzeltme, (f=1) anti bencillik ilacı, (f=1) hadis yükleme, (f=1) terörü yok etme, (f=1) pH bantları, (f=1) mesafe koruma, (f=1) küfür yok etme, (f=1) denge sağlama, (f=1) zararlı alışkanlıkları yok etme, (f=1) çocuk evlilikleri yok etme, (f=1) karamsarlığı yok etme, (f=1) mekan kapatma, (f=1) bilim öğretme, (f=1) kalp yıkama, (f=1) kalp terbiyesi, (f=1) sınıf ayrımı, (f=1) boşanmaları engelleme, (f=1) evlilik dışı ilişkileri yok etme, (f=1) insan nefsinin durdurma, (f=1) acıma duygusu verme, (f=1) hoşgörü öğretme, (f=1) haksızlığı yok etme şeklinde ifade etmektedir.

Çalışmada yer alan 8. sınıf öğrencilerinden bazıları düşüncelerini aşağıdaki gibi ifade etmektedir.

(Ö₃₆₇) “Elimde sihirli bir değnek olsa bütün mekanları kapatırım. Onların yerine birçok okul açarım. Kalabalık sınıflar olmaz. Öğrencilerle sınav için daha çok ilgilenilir. Sınava hazırlanan bizlerin kul hakkı yenilmemiş olur. Ayrıca cami, yaptırırdım. Kalbi kötülüklerle dolmuş insanların karanlıktan aydınlığa çıkmasını sağlardım...”

(Ö₄₃₈) “Elimde sihirli bir değnek olsa pH bantları yapardım. Asit ve baz için değil tabiki. Paylaşım ve huzur için. Bu bantları dünyanın her yerindeki insanlara ulaşmasını sağlardım. Vücutlarına yapıştırdıklarında dünya huzura kavuşur ve insanlar paylaşımcı olurlardı. Bunlar gerçekleştiğinde ise dünya gerçekten yaşanılır hale gelirdi...”

(Ö₄₆₉) “Elimde sihirli bir değnek olsa farkındalık kurumları açardım. İnsanın hangi huyları kötüyse ya da eksikse bu farkındalık kurumlarında eğitimler verirdim. Bu kurumlardaki eğitimi zorunlu yapardım ...”

(Ö₄₅₇) “...ahlakın önceliği iyi olmaktır. Ahlak huy demektir. Elimde sihirli bir değnek olsa insanlara iyi huy tümörü yerleştirdim. Fakat davranışları kötüleşirse tümörde kötüleşerek hasta olmalarına, başkalarına yaptıkları kötülüklerin cezasını çekmelerine neden olurdu. ...”

Sonuç ve Tartışma

Ortaokul öğrencileri ellerinde sihirli bir değnek olsa insanların ahlaklarını geliştirmek için neler yapabileceklerine dair öneriler sunmuştur. Bu bağlamda, öğrenciler tarafından ortak olarak değinilen kavramlar arasında barış tohumu, barış sağlama, şiddet önleme, savaş önleme, kardeş ülkeler, barışçıl dünya ve terörü yok etme yer almaktadır. Ayrıca bulgular göz önüne alındığında genel olarak öğrencilerin iyilik yapma, hırsızlık önleme, fakirliği ortadan kaldırma, ibadet etme, paylaşımında bulunma, güvende olma, eşit yaşama gibi davranışları gerçekleştirme amacı ile bazı önerilerde buldukları görülmektedir. Karakuş da (2005) yaptığı çalışmasında hırsızlık yapmanın öğrencilerde istenmeyen bir davranış olduğunu belirtmiştir.

5. sınıf öğrencilerinin en çok çikolata kodu altında, 6. sınıf öğrencileri ise en çok sevgi iksiri kodu altında, insanların birbirlerini ve çevresinde yer alan bireyleri sevmesi üzerine önerilerde buldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu Karataş (2014) gerçekleştirdiği çalışmasında, Kur'an-ı Kerim'de yer alan ahlaki değerlerin bazılarının sevgi, merhamet, dürüstlük, doğruluk, vefa, adalet, iyilik ifadesi ile paralellik göstermektedir. Ayrıca Can (2008) gerçekleştirdiği çalışmada bireyin kendine olan saygısının oluşumu, dürüstlük, doğruluk, adalet gibi olağan değerlere sahip olmasının ahlaki değerler arasında yer aldığını ve bunun sadece değerler eğitimi ile mümkün olabileceğini belirtmiştir. Başcı Namlı (2017) öğrencilere kazandırılması gereken değerler arasında saygı, sevgi, sorumluluk ve dürüstlüğün yer alması gerektiği, Gündüz, Aktepe, Uzunoğlu ve Gündüz (2017) ise bu değerlerin arasında saygı, mutluluk, yardımseverlik, adalet, dürüstlük, nezaket ve sabır olduğu ifadesi ile elde edilen bulgular örtüşmektedir.

7. sınıf öğrencilerinin insanların ahlaki davranışlarını artırmak için verdiği önerilere bakıldığında en çok iyilik dünyası kodu altında, insanların çevresinde bulunan bireylere karşı iyilikle yaklaşması gerektiği ve iyilikle yapılan işlerinin sonucunda insanların iyilik ile karşılaşacağı ifadelerine yer verdikleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda, Acuner (2004) sevgi, yardımlaşma gibi özelliklerin her çağda aranan ahlaki nitelikler olduğunu ifade etmiştir. Pekdoğan ve Korkmaz (2017) çalışmasında bireylere öğretilen değerler arasında hoşgörü, saygı, sevgi paylaşma, yardımlaşma ve iyilik olduğu ifadesi ile elde edilen bulgular örtüşmektedir. Ayrıca çalışmada 8. sınıf öğrencilerinin “savaşı önleme” ve “barışçıl dünya”

kodlarına değindikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Türkiye’de son zamanlarda terör olaylarının artması, dünya da ise savaş durumunun söz konusu olmasından dolayı, öğrencilerin barış kavramına özlem duymalarından kaynaklanıyor olabilir.

Öneriler göz önüne alındığında çalışmada öğrencilerin yokluğundan dolayı rahatsızlık hissettiği davranışları ifade ettikleri söylenebilir. Öğrenciler tarafından bu kavramlara değinilmesi, dünya düzeni içerisinde özlemini duydukları toplum için bazı durumların ortadan kaldırılması gerekliliğini düşünmeleri sonucu ortaya çıkmış olabilir.

Öneriler

Milli Eğitim Bakanlığının öğrencilere kazandırılması için liste halinde sundukları değerlere, ahlaki değerlerin eklenmesi ve bu değerlerin uygulanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanacak seminerler ile öğretmenlerin daha fazla bilinçlenmesi sağlanabilir. Ahlaki değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesi için bireysel farklılıklar göz önüne alınarak alternatif etkinliklerle programlarda düzenlemeler yapılabilir. Öğrencilerin ahlaki değerlerini, ahlaki yargılarının oluşumunda okul, öğretmen ve ailenin işbirliği içinde olması gerekmektedir. Ahlaki değerlerin kazanılmasında, değerlerin hem bireysel hem de toplumsal önemine vurgular yapılmalı ve okul-öğretmen-aile işbirliği içerisinde ailelere yönelik olarak konferanslar düzenlenmelidir. Geleceğimizi emanet edeceğimiz çocukların yetiştirilmesinde en önemli etkenlerin başında olan öğretmenlerin ve ailelerin ahlaki değerler konusunda görüşlerinin alınacağı çalışmalar yapılabilir. Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin görüşleri ile sınırlandırılmıştır. İlkokul, lise kademelerinin tümünü kapsayacak şekilde bir araştırma yapılabilir. Bu araştırma Kahramanmaraş ili merkez ilçelerinde yapılmıştır. Ülke çapında, farklı bölgelerde yer alan okulları kapsayacak şekilde bir araştırma yapılabilir.

Kaynakça

- Acuner, H.,Y. (2004). *14-18 yaş arası gençlerde ahlaki yargı gelişimi ve ahlak eğitimi*. Doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Arabacı B., İ. ve Akgül, T. (2013). Elazığ ilinde uygulanan etkinlik temelli değer eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11, 7-31.
- Aydın, M., Z. (2003). Ailede ahlak eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2). 125-158.
- Aydın, İ., H. (2011). Seküler ahlak bağlamında din-ahlak ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 35, 1-23.
- Bahçekalığı, M. (2011). Din ve Ahlak Eğitiminin ergenlerin kişilik gelişimine katkısı. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9, 7-42.
- Başcı Namlı, Z. (2017). Sınıf öğretmenlerinin perspektifinden değerler eğitiminin incelenmesi: Erzurum örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 6(1), 343-367.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cevizci, A. (2002). *Etiğe Giriş*. İstanbul: Paradigma.

- Creswell, J., W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: choosing among five traditions*. California: Sage.
- Durkheim, E. (2010). *Ahlak eğitimi*. (çev. O. Adanır). İstanbul: Say Yayınları.
- Gündüz, M., Aktepe, V., Uzunoğlu, H. ve Gündüz, D., D. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitsel oyunlar yoluyla kazandırılan değerler. *MSKU Eğitim Fakültesi dergisi*, 4(1), 62-70.
- Kallaus, N.L ve Keeling, L. (1992). *Administrative office management*. Cincinnati: South Western Co.
- Karakuş, B., N. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, M. (2014). *Değerler eğitimi açısından Kur'an'da insan onuru*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- MEB. (2007). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi. Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Ahlak gelişimi. Ankara: MEB Yayınları.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research evulation methods*. California: Sage.
- Pekdoğan, S. ve Korkmaz, H., İ. (2017). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarına verilen değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 37(14), 59-72.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research*. New York: Teachers College Pres.
- Şengün, M. (2007). Ahlaki Gelişimin Psiko-sosyal Dinamikleri. *Ondokuz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23, 201-220.
- Yaman, E. (2010). Psikoşiddete (mobbinge) maruz kalan öğretim elemanlarının örgüt kültürü ve iklimi algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(1), 547-578.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, M. (2001). *İslam Ahlak Eğitiminde Kuran Kıssaları*. Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversiteleri Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.